

HAL
open science

Urugwaj

Anne Collin Delavaud

► **To cite this version:**

Anne Collin Delavaud. Urugwaj. Ameryka Poludniowa, Panstwowe Wydawnictwo Naukowe, p 398 à 412, 1982. hal-01273854

HAL Id: hal-01273854

<https://hal.science/hal-01273854>

Submitted on 14 Feb 2016

HAL is a multi-disciplinary open access archive for the deposit and dissemination of scientific research documents, whether they are published or not. The documents may come from teaching and research institutions in France or abroad, or from public or private research centers.

L'archive ouverte pluridisciplinaire **HAL**, est destinée au dépôt et à la diffusion de documents scientifiques de niveau recherche, publiés ou non, émanant des établissements d'enseignement et de recherche français ou étrangers, des laboratoires publics ou privés.

AMERYKA POŁUDNIOWA

pod redakcją
C. Collin Delavaud

Z języka francuskiego tłumaczyła
Eugenia Chłapowska

Warszawa 1982
Państwowe Wydawnictwo Naukowe

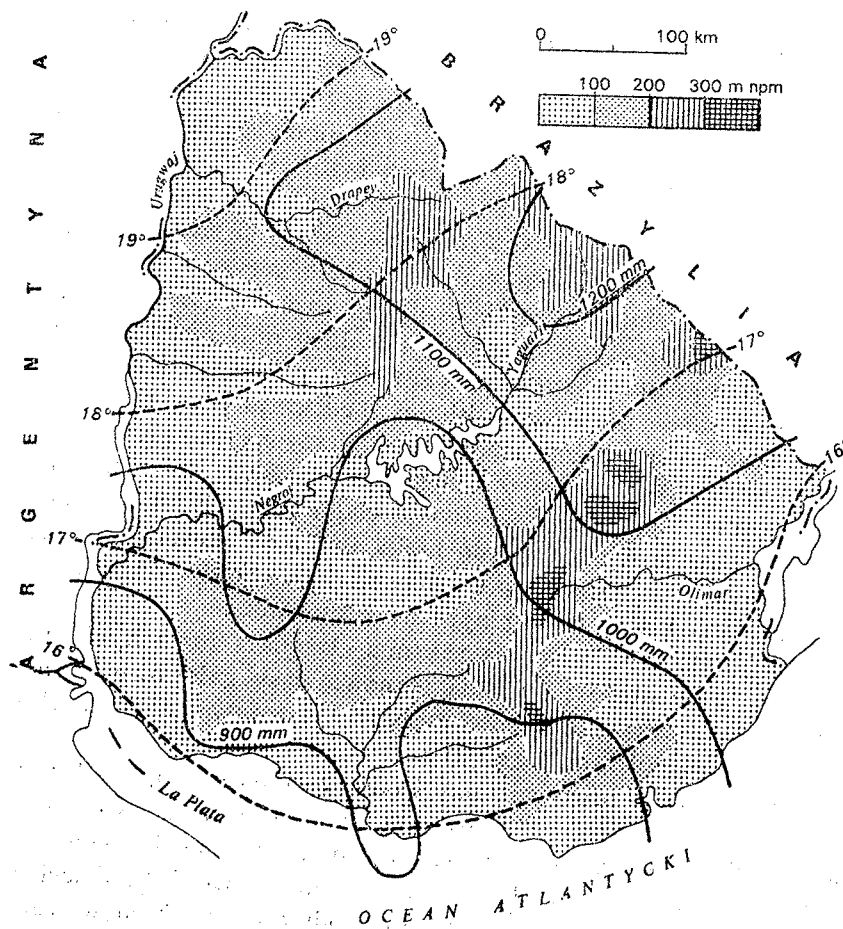
Urugwaj

A. Collin Delavaud

Niewielka powierzchnia Urugwaju (186 896 km², trochę więcej niż połowa powierzchni Polski) stanowi silny kontrast w zestawieniu z powierzchnią obydwu sąsiednich olbrzymich krajów Ameryki Łacińskiej, Brazylii i Argentyny, które otaczają ją z trzech stron. Tej małej powierzchni kraju odpowiada również niewielka ludność, zaledwie 3,1 mln mieszkańców w 1977 r., z czego prawie połowa zamieszkuje stolicę. Ale wczesny rozwój gospodarki narodowej umożliwił tej ludności osiągnięcie dość wysokiego poziomu życia, którego wskaźnikiem jest roczny dochód w przeliczeniu na 1 mieszkańca rzędu 1330 dol. (1975 r.) oraz nie sięgający 10,2‰ (1975 r.) wskaźnik analfabetyzmu, najniższy w całej Ameryce.

Urugwaj odniósł korzyści z intensywnego i powolnego zagospodarowania, do którego przyczynił się europejski popyt na produkty rolne w XIX w. Aż do 1930 r. rozwojowi temu sprzyjał napływ imigrantów z Europy Południowej, którzy osiedlili się w tym małym kraju, przedtem zajęty przez kilka tysięcy kolonistów hiszpańskich. W ten sposób z 30 000 mieszkańców w 1800 r. Urugwaj osiągnął 1 mln w 1900 r.; była to ludność młoda i prężna, która w krótkim czasie zagospodarowała ten niewielki obszar. Wskaźnik przyrostu, jeszcze na początku XX w. bardzo wysoki (3‰), zmniejszył się znacznie i zatrzymał się na 1,3‰. Wskaźnik ten wynika z bardzo niskiego współczynnika urodzeń wynoszącego 22‰ i współczynnika umieralności 9‰.

Jednorodne środowisko naturalne stwarza dla gospodarki rolnej zespół szczególnie korzystnych warunków, sprzyjających inten-

Ryc. 32. Ukształtowanie powierzchni i klimat

sywnemu zasiedleniu kraju, w którym użytkuje się 90% ziemi. Urugwaj zajmuje peryferyczną część tarczy brazylijskiej, pokrytej na północo-wschodzie skałami osadowymi, a na północnym zachodzie — bazaltowymi, które tworzą cały system szerokich wzniesień, wśród nich wzniesienia Cuchilla Grande i Cuchilla de Haedo oraz wzgórze poroździelane licznymi dolinkami. Ich średnia wysokość jest bardzo nieznaczna, jako że najwyższy szczyt sięga zaledwie 500 m n.p.m. Na południu i wschodzie Urugwaju rozciągają się bardzo płaskie równiny dorzecza rzeki Uru-

gwaj, estuarium La Plata i wybrzeża Oceanu Atlantyckiego z długimi pasmami wydm. Jednostajna na ogół rzeźba, a zwłaszcza brak przeszkód ze strony środowiska naturalnego, w połączeniu z oddziaływaniem mas powietrza zwrotnikowego w sezonie letnim, sprawia, że na całym, niezbyt przecież rozległym terytorium, panuje wilgotny klimat typu śródziemnomorskiego, sprzyjający rozwojowi trawiastych formacji roślinnych. Klimat ten, bez większych kontrastów regionalnych, charakteryzuje się łagodną zimą (średnia temperatura 10°C) i ciepłym latem (średnia temperatura 23°) z rocznymi opadami 800—1200 mm rocznie, malejącymi w głąb kraju. Szerokość geograficzna i Ocean Atlantycki tylko nieznacznie wpływają na klimat tego kraju równin i wzgórz, gdzie wiatry mają różne pochodzenie. Narażony jest on natomiast na bardzo gwałtowne zmiany pogody, co objawia się w przebiegu temperatury i opadów, zarówno w ciągu roku, jak i z roku na rok, powodując występowanie niekiedy susz i powodzi; wezbrania licznych rzek pociągają za sobą wielkie szkody. Znaczne różnice w stanach wód utrudniają ich użytkowanie.

Step, naturalna formacja roślinna złożona z rozmaitych traw, pokrywa cały obszar; wyjątek stanowią lasy galeriowe, rosnące wzdłuż zakoli rzek, które płyną poprzez równiny i wzgórza. Człowiek wprowadził tam eukaliptus.

Brak kopalin oraz warunki środowiska naturalnego zadecydowały o kierunku zagospodarowania kraju nastawionego na hodowlę bydła i owiec. Toteż podstawę rozwoju gospodarki stanowi hodowla dostarczająca skór, wełny i mięsa. Od kilkudziesięciu lat osiąga postępy w różnicowaniu produkcji, zwiększając udział upraw, zwłaszcza zbożowych, warzywnych i owocowych, przeznaczonych do miejscowego spożycia¹.

Uwzględniając możliwości gospodarki rolnej, ściśle związane z warunkami glebowymi i gęstością zaludnienia, wielkie jednostki regionalne koncentrują się na głównym zadaniu tego kraju, jakim jest produkcja na eksport. Tak więc wszędzie dominuje hodowla, przy czym jednak najsilniej rozwija się ona w ca-

¹ Powierzchnia upraw wynosi obecnie około 1,3 mln ha, czyli o 15% więcej niż w 1956 r., a na hodowlę przeznaczona się 14,2 mln ha. W roku 1975 pod uprawą było około 1,2 mln ha.

łym regionie środkowym i zachodnim. Uprawy rolne występują na nizinie rzeki Urugwaj, a uprawy warzywne i owocowe w strefie południowej, w sąsiedztwie wielkiej metropolii. Mimo to uprawą roli zajmuje się tylko stale zmniejszająca się, nieznaczna część ludności (mniej niż 20%), przenoszącej się do ośrodków miejskich, które oferują zatrudnienie wyłącznie w usługach, co wiąże się ze słabym rozwojem przemysłu wszędzie, z wyjątkiem stolicy.

Tabela 29. *Produkcja rolnicza Urugwaju*

Wyszczególnienie	1955 Produkcja (w t)	1976/77 Produkcja (w t)	1976 Powierzchnia (w ha)	1960—1970 wydajność (w kg/ha)
Pszenica	876 000	505 000	538 000	772
Kukurydza	209 000	210 000	177 000	580
Ryż	64 000	210 000	52 000	3500
Buraki	—	883 000	14 900 (1970)	19,4
Słonecznik	79 000	34 000	97 000 (1970)	
Bydło	7 433 000	10 701 000		
Owce	23 303 000	15 974 000		
Mięso (wołowe i baranie)	342 000	465 000		213 kg na 1 szt. bydła 19 kg na 1 szt. owiec
Wełna	90 000	51 700		3,8 kg na 1 szt. owiec

Zasiedlenie terytorium i organizacja przestrzeni

Strefa hodowli

Hodowla typu ekstensywnego obejmuje przeważającą część kraju, formując wielki region hodowlany, który rozciąga się od środkowej do północnej i wschodniej części kraju. Stada bydła są rozproszone na niezmiernych obszarach stepu, lekko falistych z rozrzuconymi małymi laskami eukaliptusowymi, służącymi zwierzętom za schronienie. Ogródzenia z drutu dzielą past-

wiska na parcele o dużej powierzchni, a bardzo szerokie szlaki umożliwiają przepędzanie stad ku targowiskom. W tej strefie hodowli ekstensywnej, gdzie estancje są rozrzucone w wiejskim krajobrazie, znajduje się 300 posiadłości obejmujących ponad 5000 ha przy bardzo słabym zagęszczeniu hodowanych zwierząt rzędu 0,8 sztuk bydła na 1 ha. Tylko w południowej części departamentu Río Negro występuje tendencja do specjalizacji w hodowli opasowej zwierząt, przysyłanych tu z północy kraju.

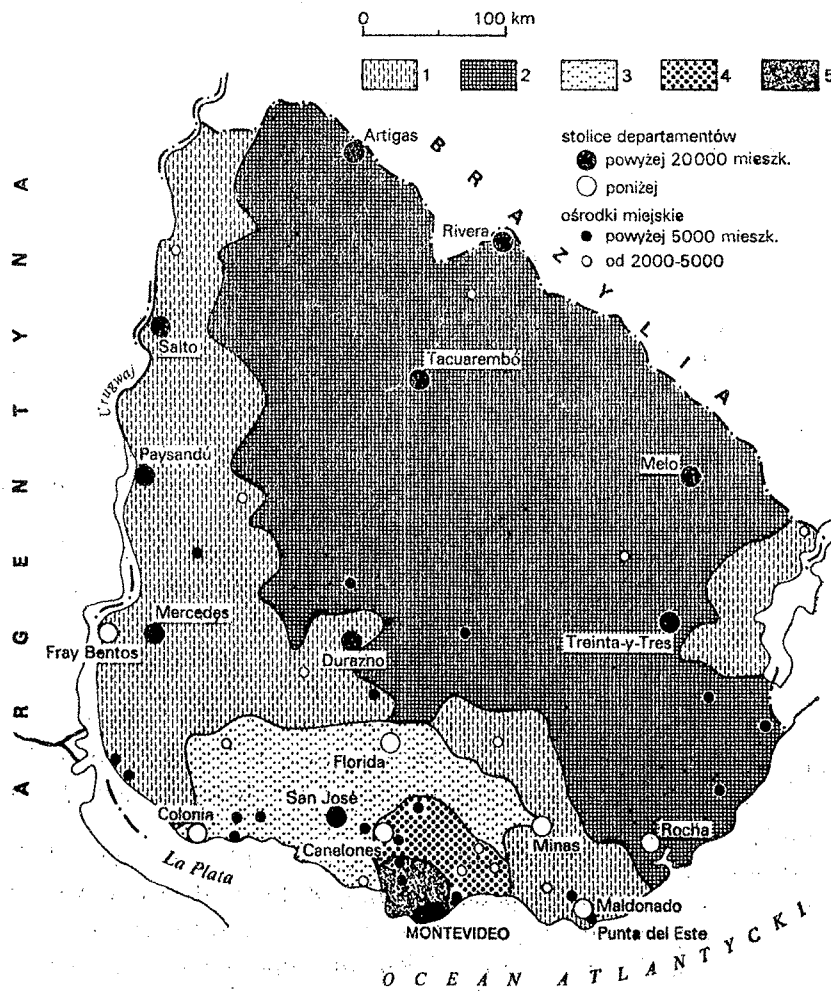
W całym tym regionie w ogóle nie uprawiano ziemi; od kilku lat jednak rozpoczęto uprawę w okolicy miast. Zresztą nawet w ich pobliżu uprawy warzywnicze są bardzo słabo rozwinięte na skutek nawyków żywieniowych Urugwajczyków, których pożywienie opiera się na mięsie (jeszcze w 1968 r. 80 kg rocznie na mieszkańca, a w 1975 r. — 103 kg) mimo wysiłków władz starających się o zmniejszenie jego spożycia. Od kilkunastu lat coraz większego znaczenia nabiera uprawa ryżu, na wschodzie kraju, w okolicy jeziora Mirim, gdzie powstaje cały program prac irygacyjnych oparty na budowie licznych małych zapór.

Gospodarka estancji prowadzona jest przeważnie na zasadzie bezpośredniego użytkowania, z jednym zarządcą i kilku peonami. Od 5 do 6 ludzi wystarcza do pilnowania i przepędzania zwierząt w gospodarstwie obejmującym 5000 ha. Na okres strzyży lub sprzedaży na jarmarkach angażuje się robotników sezonowych. Pracę na ryzowiskach wykonują dzierżawcy, którzy otrzymują do zagospodarowania działki ziemi.

Gęstość zaludnienia pozostaje wszędzie bardzo mała i wynosi niekiedy mniej niż 1 mieszk./km². Ludność wsi, nieliczna już w skali całego kraju, jest rozproszona, tworząc bardzo małe skupiska, rozsiane na tych zielonych obszarach bez końca².

Ośrodki miejskie są miejscem zamieszkania wszystkich właścicieli ziemskich wraz z rodzinami, stanowią również miejsce gromadzenia produkcji rolnej w składach wełny i skóry przed ich wysyłką do stolicy. Działalność usługowa ogranicza się do handlu detalicznego i do służb niezbędnych w miastach małych, nie przekraczających liczby 40 000 mieszkańców, jak na przy-

² Wsi we właściwym znaczeniu, zamieszkałych przez ludność rolniczą, nie ma w Urugwaju. Są albo małe wioski albo osiedla miejskie.

Ryc. 33. Użytkowanie ziemi

Objaśnienia: 1 — hodowla ekstensywna, 2 — uprawa zbóż i hodowla, 3 — polikultura i hodowla bydła mlecznego, 4 — kukurydza i hodowla intensywna, 5 — ogrodnictwo.

kład miasto Melo, a ich wpływ nie sięga poza rozległy ale pusty obszar wsi. Działalność rzemieślnicza i przemysłowa nie istnieje z wyjątkiem niewielu młynów mielących pszenicę lub ryż, jak w Tacuarembó i w Treinta-y-Tres. Także i organizacja życia re-

gionu zależy po prostu od stolicy każdego departamentu i zamyka się w jego granicach. Tylko miasta pograniczne, Artigas i Rivera, odznaczają się pewnym ożywieniem i szczególnie oryginalnymi cechami rozwoju na skutek swego położenia naprzeciw miast brazylijskich.

Równina rzeki Urugwaj

W regionie zachodnim utrzymuje się nadal hodowla, ale zarazem coraz bardziej rozwija się intensywna uprawa roli, znajdująca dobre warunki dzięki ciężkim glebom i sprzyjającemu klimatowi na północnym krańcu kraju.

Powierzchnia uprawy pszenicy zmienia się z roku na rok, zajmując od 400 000 do 800 000 ha, zależnie od wahań polityki cen i subwencji rządowych. Len (110 000 ha) pozostaje produkcją tradycyjną, podczas gdy zwiększa się powierzchnia upraw kukurydzy i słonecznika. W centrum tego pasa zachodniego, zwanego przez Urugwajczyków litoral, gdzie w okolicy Paysandú coraz więcej miejsca zajmuje burak cukrowy, znajduje się obszar nadający się pod kultury owocowe (cytrusy), szczególnie w okolicy Salto. Wreszcie w pobliżu granicy brazylijskiej istnieją dwie plantacje trzciny cukrowej, które stanowią tu akcent tropikalny, a przede wszystkim niebłahe uzupełnienie dużej krajowej konsumpcji cukru.

Niemniej jednak w każdej z tych wielkich estancji, które dzięki różnicowaniu gospodarki rolnej stały się dzisiaj nowoczesnymi intensywnymi gospodarstwami, wciąż jeszcze prowadzi się hodowlę, stopniowo w coraz większym stopniu łącząc ją z uprawą roli. Każdy właściciel hoduje jednak bydło, które jest elementem bezpieczeństwa, chroniącym go na wypadek niespodziewanych zmian klimatu i wahań cen światowych. Im bardziej oddalamy się od rzeki Urugwaj, tym bardziej zaczyna przeważać hodowla, tworząc strefę przejściową między poprzednio omówioną strefą upraw a wielkim regionem hodowlanym wnętrza kraju. Region ten, dawniej zwrócony ku rzece, później połączony bezpośrednio linią kolejową z portem Montevideo, obecnie uzależniony jest organizacyjnie od drogi łączącej stolicę departa-

mentów, wszystkie, z wyjątkiem Fray Bentos, położone nad rzeką. Droga ta całkowicie zmieniła warunki transportu i ogromnie przybliżyła te ośrodki miejskie do konsumpcyjnego i eksportowego centrum kraju.

Gęstość zaludnienia tego regionu, chociaż jest on bardziej dynamiczny, jest jednak tylko niewiele wyższa od gęstości w wielkiej strefie hodowli i nie przekracza 10—15 mieszk./km². Proces urbanizacji jest także i tutaj bardzo intensywny, o czym świadczy w szczególności istnienie dwóch największych miast, Salto i Paysandú, które w 1975 r. liczyły po 80 000 mieszkańców. Nadal są one przede wszystkim miejscem pobytu właścicieli ziemskich z tego regionu oraz ośrodkami, w których gromadzi się i sortuje produkty rolne. Ewolucja tych dwóch miast przebiega odmiennie. Pierwsze z nich, Salto, zachowuje charakter tradycyjny, terenem jego oddziaływania jest cała północno-zachodnia część kraju, ponieważ stolica departamentu, Artigas, ma położenie całkowicie peryferyjne. Paysandú natomiast od 25 lat rozwija przemysł, głównie przetwórstwo produktów rolnych całej strefy zachodniej w swoich zakładach przemysłu spożywczego (wytwórnia soków owocowych, ciastkarnie, cukrownie, browary), włókienniczego (przędzalnictwo i tkactwo wełny) i garbarskiego. Cała produkcja Paysandú wysyłana jest do Montevideo, skąd rozprowadza się ją na cały kraj. Tylko największe przedsiębiorstwa pracują dla rynku międzynarodowego. Paysandú zajmuje więc w skali krajowej pozycję wyjątkową, ponieważ wciąż jeszcze jest jedynym poza stolicą miastem przemysłowym.

Strefa południowa

Im bliżej stolicy, tym intensywniejsze staje się stopniowo zasiedlenie, a zarazem zwiększa się gęstość zaludnienia, która wzrasta z 10 do 60 mieszk./km² i jest najwyższa w całym kraju. Jest to teren małych gospodarstw ogrodniczych, winnic i sadów, zapopatrujących wielkie centrum konsumpcji, jakim jest stolica i jej okolice. Strefa południowa skupia zatem prawie dwie trzecie całej ludności kraju i połowę miasteczek urugwajskich w promieniu niecałych 150 km wokół stolicy. Południowa część tej

strefy stanowi region intensywnej polikultury, częściowo wyspecjalizowanej w zależności od gleb, obecnie bardzo zubożonych w wyniku silnej erozji. W części wschodniej spotyka się głównie kukurydzę, a na zachodzie, w tym także w departamencie Colonia, uprawia się intensywnie zboża i rośliny pastewne. Uprawa tych roślin związana jest z intensywną hodowlą bydła mlecznego, prowadzoną w małych gospodarstwach (*tambos*³). Wreszcie ku północy ciągną się, prowadzone również w małych gospodarstwach, uprawy warzyw, owoców i winnice.

Cała ta strefa południowa, od dawna zagospodarowana, znajduje się na obszarze przyciągania i bezpośredniego wpływu stolicy, która z wolna przekształcała ten region, gęściej od innych zaludniony, w sektor dopełniający działalność innych swoich sektorów. Jego warzywnicza i mleczna specjalizacja ukierunkowana jest przede wszystkim na potrzeby stolicy, a w następnej kolejności — wszystkich innych miast. Tego rodzaju gospodarka rolna, tutaj bardziej opłacalna, przyciąga część ludności wiejskiej z interioru.

Miasta, chociaż liczne, są jednak nieduże na skutek bliskości Montevideo. Bliskość ta ułatwia codzienne migracje, ale hamuje rozwój funkcji handlowych, nie pobudza inicjatyw przemysłowych poważniejszych niż małe warsztaty; wyjątek stanowią fabryki włókiennicze w Colonia i Juan Lacaze.

Wielkie jeszcze, na wpół dzikie plaże na wschód od stolicy na brzegach La Platy, a przede wszystkim dalej, nad Oceanem Atlantyckim, zachęciły do rozpoczęcia budowy wielkiej strefy kąpieliskowej, na którą składają się różnej wartości urządzenia, od działek najskromniejszych do najbardziej luksusowych. Cypel Punta del Este stał się ośrodkiem turystyki międzynarodowej.

Montevideo

Punktem wyjściowym przy zagospodarowywaniu terytorium Urugwaju był port w Montevideo i cała organizacja przestrzeni tego kraju uzależniona była od stolicy, w której granicach w

³ *Tambos* — gospodarstwa specjalizujące się w hodowli bydła mlecznego (przyp. A.B.).

1975 r. skupiało się 1 450 000 mieszkańców, czyli 47% ogółu ludności i 58% ludności miast. Tak wielka koncentracja ludzi, i to w tak małym kraju, słabo przy tym zaludnionym, jest przede wszystkim świadectwem nierównomiernego rozmieszczenia ludności, a w związku z tym — skupienia w jednym punkcie różnych rodzajów działalności.

Miasto i port, założone w początkach XVIII w. w celu umocnienia hiszpańskiego panowania nad północnym brzegiem La Platy, są położone nad zatoką mającą ku temu najlepsze warunki na całym wybrzeżu. Ich główną funkcją było od początku zabezpieczenie składowania produktów hodowli (skór, później wełny, a jeszcze później mięsa) przed załadowaniem ich na statki wyruszające w drogę do Europy. Jedyny port kraju był w XIX w. miejscem skąd imigranci wyruszali kolonizować nowe ziemie. Dziś, bardziej niż kiedykolwiek, Montevideo umacnia swoją supremację i coraz większa staje się przepaść między stolicą a pozostałą częścią kraju.

Założone wokół portu i portowych składów miasto rozwija się szybko przy tempie przyrostu ludności wynoszącym od początku stulecia 2,5% rocznie. Dzielnice przemysłowe i robotnicze zlokalizowane są po drugiej stronie zatoki, na zachodzie (Villa del Cerro), a dzielnica willowa rozciąga się ku północy, wzdłuż zachodnich plaż. Wreszcie niska zabudowa otaczająca centrum miasta wykracza poza granice departamentu, zagarniając sąsiadujące miasteczka, które rozrastają się wskutek tego nadmiernie.

Funkcja portowa stolicy nadal jest decydująca, w składach nadbrzeżnych gromadzi się całą krajową produkcję przeznaczoną na eksport (wełna, skóry, mrożone mięso). Port, mimo niezbyt jeszcze nowoczesnych urządzeń, przyjmuje przeznaczony dla całego kraju import artykułów przemysłowych, paliw i ropy naftowej. W pobliżu portu, a ponadto ze względu na potrzeby wielkiej aglomeracji miejskiej, rozwinęły się pierwsze przedsiębiorstwa przemysłowe, związane z pracą portu (chłodnictwo, rafinerie, browary). Główną rolę odgrywa przetwórstwo produktów rolnych z rzeźniami, młynami, garbarniami, przędzalniami wełny. Dobrze reprezentowany jest tu również przemysł chemiczny i maszynowy. W skali kraju życie przemysłowe stolicy zajmuje pierwsze miejsce, i to tak dalece, że poza nielicznymi wyjątkami

mi na pozostałym obszarze kraju przemysł prawie zupełnie nie istnieje.

Udział stolicy w produkcji przemysłowej przekracza 77,8%, zatrudnienie w przemyśle obejmuje 22 000 osób wobec 70 000 robotników zatrudnionych w pozostałych działach gospodarki całego kraju. Przewaga stolicy zaznacza się także w rozwoju sektora usług. Montevideo bowiem skupia wszystkie domy handlowe, firmy importowo-eksportowe, hurtownie zajmujące się zaopatrzeniem nie tylko aglomeracji stołecznej, ale także całego pozostałego terytorium kraju. Największe estancje współpracują bezpośrednio z wielkimi eksportowymi kompaniami i bankami, które mają siedziby w stolicy.

Funkcje administracyjne powodują skupienie się w stolicy wszystkich urzędów. Autonomia departamentów jest bardzo względna wobec centralizacji władzy najwyższego szczebla. Montevideo spełnia również większość funkcji związanych z ochroną zdrowia i z oświatą.

Ta od dawna trwająca koncentracja większości kierunków działania, a szczególnie działalności usługowej wyższego rzędu, ukształtowała wszelkie formy organizacji stosunków wewnętrznych na terenie całego kraju.

Stosunki wewnętrzne

Wymiana międzyregionalna

Cała sieć komunikacyjna Urugwaju, wytyczona zgodnie z przebiegiem szlaków, którymi prowadzono karawany wozów załadowanych skórą do portu Montevideo, zachowuje do dziś ten układ o kształcie wachlarza. Z wyjątkiem rzeki Urugwaj, liczne rzeczki, które przepływają przez ten obszar, są trudne do wykorzystania; żegluga praktycznie zamarła nawet na wielkiej rzece, zastąpiona przez linię kolejową. Kolej zabezpiecza połączenia z najważniejszymi ośrodkami kraju. Obsługuje ona nawet strefy słabo zaludnione, ale produkujące płody rolne. Jednak na skutek złego funkcjonowania przestarzałych urządzeń kolejowych i konkurencji dróg samochodowych, sieć drogowa zaczyna zaj-

mować pierwsze miejsce. Sieć ta także, przynajmniej częściowo, przyjęła kształt wachlarza, którego promienie zbiegają się w kierunku południowym. Drogi najbardziej nowoczesne odpowiadają trzem „osiom” gospodarczym kraju, skierowanym na wschód, północ i zachód: obsługują one duże miasta i pozostawiają na uboczu rozległe obszary zajęte pod hodowlę, do których wiodą tylko drogi gruntowe, zalewane w porze zimowej. Jednakże brak komunikacji poprzecznej, zarówno drogowej, jak i kolejowej, znacznie utrudnia wymianę międzyregionalną, narzucając konieczność długiego i kosztownego objazdu przez stolicę, co utrwała centralistyczną organizację kraju.

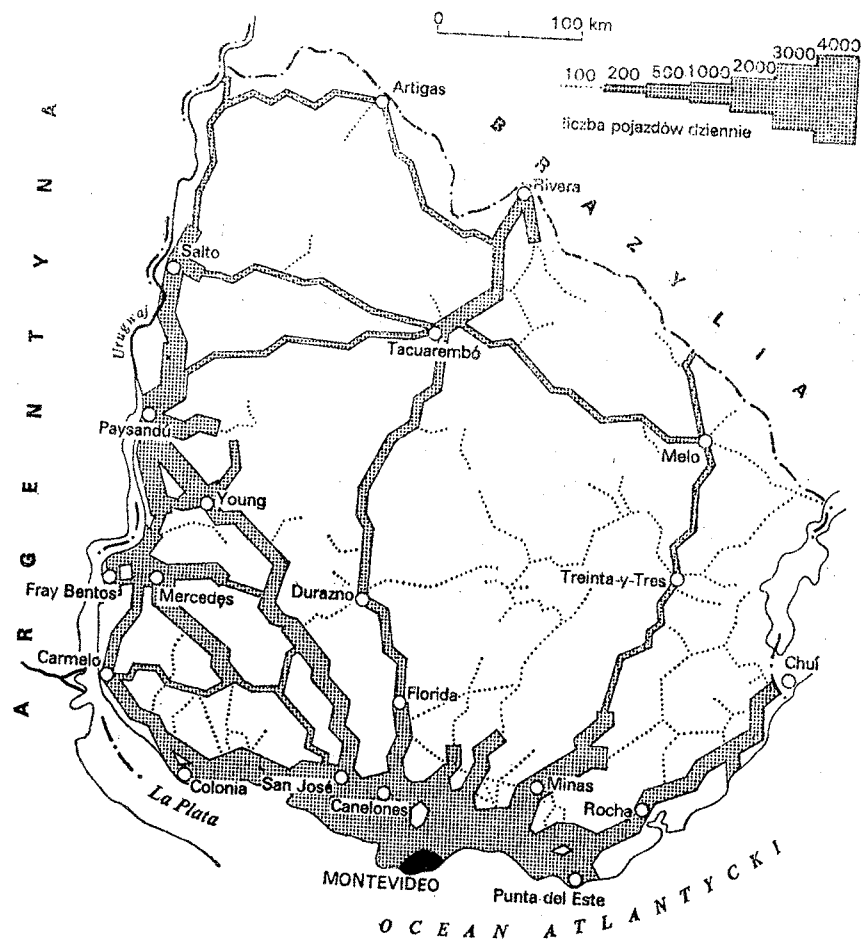
Analiza przewozów wykazuje, jak nierównomierna jest wymiana w obrębie kraju, przy czym raz jeszcze trzeba podkreślić rolę stolicy. A więc przewozy drogowe i kolejowe, zarówno towarów, jak i pasażerów, w kierunku Montevideo są o wiele większe niż przewozy ze stolicy w stronę wnętrza kraju. Wymiana regionalna w obrębie interioru pozostaje bardzo słaba i trudna do oszacowania, ponieważ trudno ją oddzielić od obrotów handlowych stolicy.

Struktura przewozów zmienia się w zależności od miejsca ich przeznaczenia. Z północy na południe samochody ciężarowe i wagony przewożą wełnę, skóry, zboża i zwierzęta, a wielkie miasto przesyła w zamian na północ wyroby przemysłowe, materiały budowlane i paliwa.

Niehierarchizowana sieć miast

Na skutek tej organizacji przestrzeni, która stolicy wyznacza miejsce uprzywilejowane, poszkodowane są małe miasta interioru. Co więcej, również w liczbie mieszkańców między Montevideo a wszystkimi małymi ośrodkami miejskimi jest olbrzymia przepaść, skoro na 73 miasta liczące ponad 2000 mieszkańców tylko 16 osiąga liczbę ludności równą 20 000, a tylko 2 przekraczają liczbę 80 000 mieszkańców⁴. Poza tym miasta te, dość

⁴ Według spisu z 1975 r. Salto i Paysandú liczyły po 80 000 mieszkańców.

Ryc. 34. Natężenie ruchu na drogach

nowocześnie wyposażone w związku z poziomem życia, jaki osiągnęli już od kilkudziesięciu lat ich mieszkańcy, oddziałują na obszary wiejskie praktycznie puste (z wyjątkiem strefy południowej).

Ośrodki przyciągania, jakimi są miasta, zawsze ściągały właścicieli ziemskich i ich rodziny, ofiarowując im nie tylko życie towarzyskie i szkoły, ale także możliwość załatwienia wielu spraw związanych z działalnością rolniczą, a ponadto odgrywania pew-

nej roli politycznej. Stolice departamentów, które pozostają najbardziej dynamicznymi ośrodkami, ożywia przede wszystkim funkcjonowanie handlu, banków i urzędów administracyjnych. Jednakże koncentracja tych form działalności w kilku miastach nie doprowadziła do rozwoju rzemiosła i przemysłu, z wyjątkiem nielicznych i odosobnionych przedsięwzięć, jak w Colonia, i z wyjątkiem miasta Paysandú. Ponadto mimo nadmiernego rozrostu sektora usług, który stał się ucieczką dla wszystkich niezatrudnionych, największy problem stanowi w miastach bezrobocie.

Słabe powiązania regionalne między poszczególnymi miastami umacniają dominację stolicy: „wszystko idzie do Montevideo — wszystko przychodzi z Montevideo”. Toteż siły, jakie istnieją poza nią, bynajmniej nie wystarczają, pomimo wzrostu demograficznego miast w ostatnich czasach, do przywrócenia równowagi. Miasta te pełnią rolę bezpośrednich stacji przekaźnikowych, służących realizacji decyzji stolicy kraju i jej obsłudze, wskutek czego nie może powstać żadne ich zhierarchizowanie. Każde miasto we wszystkich swych poczynaniach zależy od stolicy i nawet dwa największe w interiorze, Salto i Paysandú, mimo że wykazują większą dynamikę, pozbawione są znaczenia regionalnego i nie wychodzą poza strefę swego bezpośredniego oddziaływania.

Handel zagraniczny

Mimo zróżnicowania gospodarki rolnej i wysiłków prowadzących do uprzemysłowienia Urugwaj wciąż jeszcze pozostaje krajem eksportu produktów hodowli. Faktem jest, że główną rolę odgrywa eksport tradycyjny, który w 1970 r. obejmował 79,8% całości sprzedaży, w tym 37,7% stanowiło mięso wołowe i baranie, 17,9% wełna surowa, 13,7% przędza i tkaniny wełniane, 10,5% skóry. Całość tego eksportu przedstawiała wartość 185,5 mln dol., wobec 232 mln wartości eksportu ogółem. Od wielu lat eksport urugwajski ponosi konsekwencje kryzysów i spadków cen mięsa, szczególnie na skutek reorganizacji hodowli w Europie po drugiej wojnie światowej, a w nowszych czasach z powodu utworzenia Wspólnego Rynku i antyimportowych posunięć Wielkiej Brytanii. Modernizacja i reorganizacja przemysłu chłod-

niczego⁵, w połączeniu ze znacznym postępowaniem w systemie eksploatacji, sprawiły że Urugwaj zajmuje ponownie tradycyjne miejsce na światowym rynku mięsnym.

Tabela 30. *Dominacja stolicy kraju*

Wyszczególnienie	Montevideo	Pozostała część kraju
Ludność, spis 1908	309 231	733 455
Ludność, spis 1963	1 220 000	1 300 000
Ludność, spis 1975	2 763 964	50 000
Liczba robotników	151 000	50 000
Liczba lekarzy (1970)	750	280
Liczba łóżek szpitalnych (1970)	9 007	3 214
Pożyczki i wkłady bankowe ¹⁾ (1969)	74 569	24 373
Liczba pracowników banków	10 060	3 404
Budżety ²⁾	4 111 835	3 892 858

¹⁾ w mln peso z 1969 r.

²⁾ w mln peso z 1967 r.

Urugwaj, kraj zdecydowanie rolniczy, nie może jednak osiągnąć stałego pokrycia całego swego zapotrzebowania na produkty rolne, szczególnie jeżeli chodzi o pszenicę i kukurydzę, które w rezultacie zakupuje w Stanach Zjednoczonych. Na import składają się głównie surowce (39,3%), przemysłowe półfabrykaty i produkty gotowe (paliwa 14,5% i samochody 12,3%).

Najpoważniejsza wymiana handlowa odbywa się z Europejską Wspólnotą Gospodarczą; stanowiła ona w 1970 r. około jednej czwartej handlu zagranicznego Urugwaju i 35% jego eksportu. W dalszej kolejności najważniejszymi nabywcami są: Stowarzyszenie Wolnego Handlu Ameryki Łacińskiej (24%), Stany Zjednoczone (11%). Ogólna sytuacja w handlu zagranicznym zdaje się ulegać poprawie dzięki wyraźnemu wzrostowi eksportu, który jest następstwem ogólnej polityki ograniczeń przeciwdziałających inflacji, jak zablokowanie cen i płac, a także zwiększającego się popytu na mięso na rynku światowym. Bilans płatności za-

⁵ Trzy najważniejsze zakłady przemysłu chłodniczego założone zostały w latach 1910—1920. Inne, mniejsze, powstały później.

granicznych natomiast jest bardzo chwiejny w związku ze zwiększeniem się zadłużenia w stosunku do zagranicy.

W dalszym ciągu, aż po dzień dzisiejszy, Urugwaj pozostaje tradycyjnym krajem rolniczym, zasadniczo nastawionym na eksport produktów hodowli. Organizacja całej jego przestrzeni geograficznej podporządkowana jest temu celowi. Hodowla wciąż jeszcze za bardzo opiera się na systemie ekstensywnym mimo wysiłków zmierzających do jej intensyfikacji i zróżnicowania, podejmowanych głównie w regionie zachodnim. Jednakże, chociaż gospodarka kraju ma wciąż charakter rolniczy, jego ludność nie jest już ludnością wiejską, lecz miejską, stanowiącą 80% mieszkańców. Ludność ta, skupiona przede wszystkim w stolicach departamentów, ożywia małe lokalne ośrodki, których zadaniem jest składowanie części produktów rolnych i które pozostają w zależności od gospodarczych i administracyjnych poczynąń stolicy. A stolica, której pomyślność datuje się od początków XX w., jest najbardziej dynamicznym ośrodkiem narodowym dzięki swemu otwarciu na świat, swemu przemysłowi i swoim funkcjom. Montevideo ze swą liczbą mieszkańców, wynoszącą ponad połowę ludności Urugwaju, przede wszystkim korzysta z postępu, jaki osiąga cały kraj.